

۵۰ تست ادبیات دوازدهم درس ۳ ترکیبی

۱. «زنخدان، پیشگاه، جداره، بدرقه» به ترتیب یعنی

- ۱) چانه، آستان، دیواره، راهبر
 ۲) زنخ، حضور، شیرازه، راهنما
 ۳) چانه، آستان، دیواره، خداحافظی کردن
 ۴) زنخ، آستان، دیوار، خداحافظی

۲. مفهوم بیت «آن کسی را که در این ملک، سلیمان کردیم / ملت امروز یقین کرد که او اهرمن است» با مفهوم کدام بیت متناسب است؟

- ۱) گرچه مورم ولی آن حوصله با خود دارم
 ۲) آن سلیمان را که خاتم دار حکم است این زمان
 ۳) من آن نگین سلیمان به هیچ نستانم
 ۴) روز و شب از صحبت ما بر حذر بودی از آنک
 که ببخشم بود از ملک سلیمان از من!
 سحر دیوان است در زیر نگین غافل مباش
 که گاه گاه بر او دست اهرمن باشد
 دوستدار خویش را دشمن همی پنداشتی

۳. در بیت «گوش فریاد شنو نیست خدایا در شهر / ورنه از دست تو کس نیست که فریاد نداشت» کدام اسم در معنای مجازی به کار نرفته است؟

- ۱) گوش
 ۲) شهر
 ۳) دست
 ۴) فریاد (در مصراع دوم)

۴. در بیت «بگیر ای جهانی به روی تو شاد / جهانی که شادی به روی تو باد» چند مورد آرایه «مجاز» دیده می شود؟

- ۱) یک
 ۲) دو
 ۳) سه
 ۴) چهار

۵. نقش کلمات مشخص شده در بیت زیر، به ترتیب کدام است؟

- «با آن که جیب و جام من از مال و می تهی است / ما را فراغتی است که جمشید جم نداشت»
 ۱) متمم، نهاد
 ۲) مفعول، نهاد
 ۳) مفعول، مسند
 ۴) متمم، مسند

۶. مفهوم بیت «در دفتر زمانه فتد نامش از قلم / هر ملتی که مردم صاحب هنر نداشت» به کدام بیت زیر نزدیک است؟

- ۱) مردم پرورده به جان پرورند
 ۲) خاک زمین جز به هنر پاک نیست
 ۳) گر هنری سر ز میان بر زند
 ۴) کار هنرمند به جان آورند
 گر هنری در طرفی بنگرند
 وین هنر امروز در این خاک نیست
 بی هنری دست بدان در زند
 تا هنرش را به زیان آورند

۷. مفهوم کدام گزینه با بیت «با آن که جیب و جام من از مال و می تهی است / ما را فراغتی است که جمشید جم نداشت» مشترک است؟

- ۱) در شاهراه جاه و بزرگی خطر بسی است
 ۲) خبر ده به درویش سلطان پرست
 ۳) مقام عیش میسر نمی شود بی رنج
 ۴) چه آزادند درویشان ز آسیب گران باری
 آن به کز این گریوه (= گردنه) سبک بار بگذری
 که سلطان ز درویش مسکین تر است
 بلی به حکم بلا بسته اند عهد آلت
 چه محتاج اند سلطانان به اسباب جهان بانی

۸. معنای همت در کدام گزینه متفاوت است؟

- ۱) سالک راه حق بیا همت از اولیا طلب
 ۲) پستی مکش ز چرخ بلند ای دل حزین
 ۳) همتم بدرقه راه کن ای طایر قدس
 ۴) همت ای پیر که کشکول گدایی در کف
 مسند خود بلند کن سوی حق ارتقا طلب
 همت بلند دار که چرخ است پست تو
 که دراز است ره مقصد و من نوسفرم
 رندم و حاجتم آن همت رندانه توست

۹. در کدام گزینه حذف «نهاد» و «مفعول» هر دو به «قرینه لفظی» صورت گرفته است؟

- ۱) خانه ای کاو شود از دست اجانب آباد
 ۲) جامه ای کاو نشود غرقه به خون بهر وطن
 ۳) فکری ای هم وطنان در ره آزادی خویش
 ۴) همت از باد سحر می طلبم گر ببرد
 ز اشک ویران کنش آن خانه که بیت الخزن است
 بدر آن جامه که ننگ تن و کم از کفن است
 بنمایید که هر کس نکند، مثل من است
 خبر از من به رفیقی که به طرف چمن است

۱۰. دو واژه مشخص شده در کدام دو بیت، نقش دستوری یکسانی دارند؟

۱	بر ژرف دهانت سخت بندی
بیا که قصر امل سخت سست بنیاد است
۲	گفتم این شرط آدمیت نیست
خامش منشین، سخن همی گوی
۳	سحر، گاه رفتن زدی با لطافت
برقی از منزل لیلی بدرخشید سحر
۴	همی راند تیر گز اندر کمان
به بادافره این گناه هم مگیر

- بر بسته سپهر دیو پر فند
بیار باده که بنیاد عمر بر باد است
- مرغ، تسبیح گوی و من خاموش
افسرده مباش، خوش همی خند
- به پیشانی ام بوسه آخرت را
وه که با خرمن مجنون دل افکار چه کرد
- سر خویش کرده سوی آسمان
تویی آفریننده ماه و تیر

۱۱. مفهوم کدام بیت با سایر ابیات متفاوت است؟

۱	درویش را نباشد برگ سرای سلطان
۲	خدا را رحمی ای منعم که درویش سر کویت
۳	مگو جاهی از سلطنت پیش نیست
۴	دو عالم چیست تا در چشم اینان قیمتی دارد؟

- ماییم و کهنه دلقی کآتش در آن توان زد
دری دیگر نمی داند رهی دیگر نمی گیرد
که ایمن تر از ملک درویش نیست
دویی هرگز نباشد در دل یکتای درویشان

۱۲. کدام گزینه با دیگر گزینه‌ها تناسب ندارد؟

۱	یاد از این مرغ گرفتار کنید ای مرغان
۲	یاد آرید ای مهان زین مرغ زار
۳	نالۀ مرغ اسیر، این همه بهر وطن است
۴	فصل گل می گذرد هموطنان بهر خدا

- چون تماشای گل و لاله و شمشاد کنید
یک صبحی در میان مرغزار
مسلک مرغ گرفتار قفس همچو من است
بنشینید به باغی و مرا یاد کنید

۱۳. در شعر زیر، واژه‌های مشخص شده به ترتیب چه نقشی دارند؟

هرگز دلم برای کم و بیش غم نداشت	آری نداشت غم که غم بیش و کم نداشت
در دفتر زمانه فتد نامش از قلم	هر ملتی که مردم صاحب قلم نداشت
در پیشگاه اهل خرد نیست محترم	آن کس که فکر جامعه را محترم نداشت
با آن که جیب و جام من از مال و می تهی است	ما را فراغتی است که جمشید جم نداشت

- ۱) مفعول - نهاد - مسند - نهاد ۲) نهاد - مفعول - مسند - نهاد ۳) مفعول - نهاد - مفعول - نهاد ۴) نهاد - نهاد - مسند - مفعول

۱۴. معنی چند واژه درست است؟

- (دین = وام) - (دُلّ = خواری) - (خطابه = سخنرانی) - (دارملک = فرمانروایی) - (منگر = ناپسند) - (ممدّ = یاری رساننده) - (مکاری = کرای) - (قاطعیّت = استواری)

- ۱) چهار ۲) پنج ۳) شش ۴) هفت

۱۵. کدام آرایه‌ها در بیت زیر وجود ندارد؟

«من بسته دام تو، سرمست مدام تو / آوٰخ که چه دام است این، یارب چه مدام است آن؟»

- ۱) ایهام، جناس تام ۲) ایهام، نغمه حروف ۳) استعاره، جناس ناقص ۴) تناقض، حسن تعلیل

۱۶. در کدام بیت مفهوم «پیام‌رسانی» دیده نمی‌شود؟

۱	حافظ ز گریه سوخت، بگو حالش ای صبا
۲	همت از باد سحر می طلبم گر ببرد
۳	دردسری می‌دهیم باد صبا را
۴	همّت بدرقه راه کن ای طایر قدس
- با شاه دوست پرور دشمن گداز من
خبر از من به رفیقی که به طرف چمن است
تا برساند به دوست قصه ما را
که دراز است ره مقصد و من نوسفرم

۱۷. در همة ابیات به جز بیت آرایه تلمیح به کار رفته است.

- ۱ خورشید و مه مرا نتواند ز راه بُرد هر شوخ دیده‌ای نفریبد خلیل را
 ۲ شد سحر ساحران ز عصای کلیم محو در راستان اثر نبود ریو و رنگ را (ریو = حيله)
 ۳ عشق است مصر اعظم، عقل است روستایش زین بیش اگر نباشی در روستا چه باشد؟
 ۴ مَبْنَد آزار موری نقش در دل که اسم اعظم خاتم همین است

۱۸. در کدام بیت مفهوم «بیگانه‌ستیزی» دیده می‌شود؟

- ۱ ناله مرغ اسیر این همه بهر وطن است مسلک مرغ گرفتار قفس همچو من است
 ۲ جامه‌ای کاو نشود غرقه به خون بهر وطن بَدَر آن جامه که ننگ تن و کم از کفن است
 ۳ همت از باد سحر می‌طلبم گر ببرد خیر از من به رفیقی که به طرف چمن است
 ۴ خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد ز اشک ویران کُنش آن خانه که بیت‌الحزن است

۱۹. در همة گزینه‌ها به جز گزینه معنای تمام واژگان صحیح است؟

- ۱ طایر = پرنده، محفل = انجمن، متداول = موسوم، تحیر = سرگردانی ۲ زندانه = زیرکانه، مَت = نیکویی، بَط = مرغابی، پوییدن = تلاش کردن
 ۳ مُحال = بی‌اصل، بیدادگر = ظالم، مسلک = روش، اجانب = بیگانگان ۴ بیت‌الحزن = ماتمکده، قسیم = نیکومنظر، زنخدان = چانه، ضمیمه = پیوست

۲۰. کدام بیت به مفهوم جان بازی برای رسیدن به آزادی اشاره دارد؟

- ۱ من آزادی نمی‌خواهم که با یوسف به زندانم من آن مرغ سخندانم که در خاکم رود صورت
 ۲ هر سر به هوای سر و سامانی ما را در دل به جز آزادی ایران هوسی نیست
 ۳ عاقل کام‌طلب، رهرو آزادی نیست راه‌گم کرده صحرای جنون می‌خواهد
 ۴ نقد جان را رایگان در راه آزادی دهیم گر به جیب و کیسه ما مفلسان نقدینه نیست

۲۱. در کدام بیت ترکیب وصفی دیده نمی‌شود؟

- ۱ ناله مرغ اسیر این همه بهر وطن است مسلک مرغ گرفتار قفس، هم‌چو من است
 ۲ دلبر آن نیست که مویی و میانی دارد بنده طلعت آن باش که آنی دارد
 ۳ زان یار دلنوازم شکری است با شکایت گر نکته دان عشقی بشنو تو این حکایت
 ۴ جامه‌ای کاو نشود غرقه به خون بهر وطن بدر آن جامه که ننگ تن و کم از کفن است

۲۲. نقش کلمات مشخص شده در بیت زیر، به ترتیب کدام است؟

- ز تاب آتش سودای عشقش بسان دیگ دائم می‌زنم جوش نهاد - مسند ۱
 مضاف‌الیه - مفعول ۲ مضاف‌الیه - مسند ۳ نهاد - مفعول ۴

۲۳. در کدام گزینه کلمه مشخص شده نقش «مسند» ندارد؟

- ۱ بی‌دلان را عیب کردم لاجرم بیدل شدم آن گنه را این عقوبت همچنان بسیار نیست
 ۲ ای نسیم صبح اگر باز اتفاقی افتد آفرین گویی بر آن حضرت که ما را بار نیست
 ۳ عاشق مفلس اگر قلب دلش کرد نثار مکنش عیب که بر نقد روان قادر نیست
 ۴ خلق را بیدار باید بود ز آب چشم من وین عجب آن وقت می‌گیریم که کس بیدار نیست

۲۴. نوع «را» در پایان دو مصراع هر یک از گزینه‌ها به یک معنی است به جز در گزینه

- ۱ دوست می‌دارم من این نالیدن دلسوز را تا به هر نوعی که باشد بگذرانم روز را
 ۲ کمان سخت که داد آن لطیف بازو را که تیر غمزه تمامست صید آهو را
 ۳ وقت طَرَب خوش یافتم آن دلبر طنز را ساقی بیار آن جام می‌مطرب بزن آن ساز را
 ۴ به بینندگان آفریننده را نبینی مرنجان دو بیننده را

۲۵. در بیت‌های زیر نقش کدام واژه به درستی تعیین نشده است؟

- ۱) خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد / ز اشک ویران گُش آن خانه که بیت الحَزَن است (مسند)
۲) هرگز دلم برای کم و بیش غم نداشت / آری نداشت غم که غم بیش و کم نداشت (نهاد)
۳) با آن که جیب و جام من از مال و می تهی است / ما را فراغتی است که جمشید جَم نداشت (مسند)
۴) همت از باد سحر می‌طلبم گر ببرد / خبر از من به رفیقی که به طرف چمن است (نهاد)

۲۶. در همة ابیات به جز بیت حذف فعل به قرینة معنوی صورت گرفته است.

- ۱) به گرد اندرش رود و آب روان
۲) بدو گفت ما را جز این راه نیست
۳) سر باره برتر ز ابر سیاه
۴) هزار دشمن اگر بر سرند سعدی را
۱) که از دیدنش خیره گردد روان
۲) به گیتی به از راه کوتاه نیست
۳) بدو در فراوان سلیح و سپاه
۴) به دوستی که نگویند به جز حکایت دوست

۲۷. از کدام گزینه مفهوم «بیدادگری محمدعلی شاه» دریافت می‌شود؟

- ۱) ناله مرغ اسیر، این همه بهر وطن است
۲) همت از باد سحر می‌طلبم گر ببرد
۳) جامه‌ای کاو نشود غرقه به خون بهر وطن
۴) آن کسی را که در این مُلک، سلیمان کردیم
۱) مسلک مرغ گرفتار قفس، هم چو من است
۲) خبری از من به رفیقی که به طرف چمن است
۳) بَدَر آن جامه که ننگ تن و کم از کفن است
۴) مَلت امروز یقین کرد که او آهرمن است

۲۸. در کدام بیت مفهوم «وطن پرستی» نهفته است؟

- ۱) همت از باد سحر می‌طلبم گر ببرد
۲) فکری ای هم وطنان در ره آزادی خویش
۳) جامه‌ای کاو نشود غرقه به خون بهر وطن
۴) خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد
۱) خبر از من به رفیقی که به طرف چمن است
۲) بنمایید که هر کس نکند مثل من است
۳) بَدَر آن جامه که ننگ تن و کم از کفن است
۴) ز اشک ویران گُش آن خانه که بیت الحَزَن است

۲۹. در کدام گزینه معنی واژه غلط است؟

- ۱) احداث شدن = ساخته شدن
۲) تزویر = ریاکاری
۳) فراق = آسودگی
۴) دُل = خوار شدن

۳۰. در مصراع «در دفتر زمانه فتد نامش از قلم» چه آرایه‌ای به کار رفته است؟

- ۱) تشبیه
۲) جناس
۳) حس آمیزی
۴) تشخیص

۳۱. در کدام گروه از واژه‌های زیر، غلط املائی وجود دارد؟

- الف) مواضع دشمن
ب) غرامت و خسارت
ج) پوزه زدن
د) ثواب و صحیح
ه) محتسب و گزمه
۱) الف، ج
۲) ب، ه
۳) و، د
۴) الف، ب

۳۲. در کدام گزینه معنی واژه «هَمّت» متفاوت است؟

- ۱) برسان بندگی دختر رز گو به درآی
۲) همتم بدرقه راه کن ای طایر قدس
۳) به همت برآر از ستیزنده شور
۴) دریا و کوه در ره و من خسته و ضعیف
۱) که دم و همت ما کرد ز بند آزادت
۲) که دراز است ره مقصد و من نوسفرم
۳) که بازوی همت به از دست زور
۴) ای خضر پی خجسته مدد کن به همتم

۳۳. کدام بیت در حوزه ادبیات پایداری جای نمی گیرد؟

- ۱) خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد
۲) خواست ز تو دم زند، ناطقه‌ام بسته شد
۳) آزادی اگر می‌طلبی غرقه به خون باش
۴) بگو به دوست نشاید نهاد پای امید
- ز اشک ویران کنش آن خانه که بیت‌الحنن است
گفت عیان غیور، هست بیان اجنبی
کاین گلبن نو خاسته بی خار و خسی نیست
به خانه‌ای که در آن سر کشید بیگانه

۳۴. کدام بیت از نظر مفهوم با سایر ابیات تشابهی ندارد؟

- ۱) چو دانه‌ای که بمیرد هزار خوشه شود
۲) چگونه دانه ما سر برآورد از خاک
۳) تو را غروب نماید ولی شروق بود
۴) کدام دانه فرورفت در زمین که نرست
- شدم به فضل خدا صد هزار چون مُردم
هنوز مو ز کف دست بر نیامده است
لحد چو حبس نماید خلاص جان باشد
چرا به دانه انسانت این گمان باشد

۳۵. همه ابیات با هم تناسب مفهومی دارند، به جز:

- ۱) ما را سر بودن جهان نیست
۲) غلام همت آنم که زیر چرخ کبود
۳) شکرها می‌کنم از سیم و زری نیست مرا
۴) صائب به زیر چرخ فکندن بساط عیش
- ما را سر یار مهربان است
ز هر چه رنگ تعلق پذیرد آزاد است
که فراغت ز نگه‌داشتنش باری هست
در رهگذار سیل، فراغت نشستن است

۳۶. در کدام گزینه واژه «سر» مفهوم مجازی ندارد؟

- ۱) سر آن ندارد امشب که برآید آفتابی
۲) تا ز میخانه و می نام و نشان خواهد بود
۳) از سر پرشور ما ای عقل ناقص در گذر
۴) هوای ساحل از سر چون حباب پوچ بیرون کن
- چه خیال‌ها گذر کرد و گذر نکرد خوابی
سر ما خاک ره پیر مغان خواهد بود
پاسبانی نیست حاجت خانه زنبور را
که چندین کشتی نوح است، سرگردان در این دریا

۳۷. در ابیات کدام گزینه جابه‌جایی ضمیر متصل مشهود است؟

- الف) هاتفی ناگهش از غیب ثناخوان گردید
ب) در مقامی که به یاد لب او می‌نوشتند
ج) قامتش را سرو گفتم سر کشید از من به خشم
د) خرامان از درم باز آکت از جان آرزومندم
- کای دل‌افسوده همه مشکلات آسان گردید
سفله آن‌ست که باشد خبر از خویش‌تنتش
دوستان را راست می‌رنجد نگارم چون کنم
به دیدار تو خشنودم به گفتار تو خرسندم
- ۱) الف، ب
۲) ب، ج
۳) الف، د
۴) ج، د

۳۸. در عبارت زیر اجزای مشخص شده به ترتیب چه نقشی دارند؟

- این کار، شهید ساجدی را راضی نمی‌کرد.
۱) ضمیر اشاره - شاخص - مفعول
۲) ضمیر اشاره - شاخص - مسند
۳) صفت اشاره - مفعول - مسند
۴) صفت اشاره - شاخص - مسند

۳۹. در کدام عبارت فعل به قرینه لفظی حذف شده است؟

- ۱) مرا آن ده که آن به.
۲) تو بدان چه بر دیگر چهارپایان خود را راجع می‌شناسی در غرور عظیم افتاده‌ای.
۳) خلقی هم بدین هوس که تو داری اسیرند و پای در زنجیر.
۴) هر که بامش بیش برفش بیشتر.

۴۰. در کدام گزینه معنی واژه نادرست است؟

- ۱) ثابت قدم = دارای اراده قوی
۲) قصص = حکایت
۳) موافق = همراه
۴) فراق = هجران

۴۱. در کدام گزینه معنی واژه نادرست است؟

- ۱) سلسله جنبان = محرک
۲) بیت‌الاحزان = خانه غم‌ها
۳) فراغت = آسودگی
۴) دارملک = فرمانروایی

۴۲. در کدام گزینه «همت» به همان معنایی به کار رفته است که در بیت زیر آمده است؟
«همت اگر سلسله‌جنبان شود / مور تواند که سلیمان شود»

- ۱) همت بلند دار که مردان روزگار
از همت بلند به‌جایی رسیده‌اند
- ۲) روی خوب است و کمال هنر و دامن پاک
لاجرم همت پاکان دو عالم با اوست
- ۳) غلام همت آنم که زیر چرخ کیود
ز هر چه رنگ تعلق پذیرد آزادست
- ۴) بهر آسایش سخن کوتاه کن
در عوضان همتی همراه کن

۴۳. معنی چند واژه درست است؟

(طرف: کناره)، (صفوت: فایق)، (سرور: شادی)، (موافق: همراه)، (وسیم: خوش‌رو)، (حلیه: مکر)، (ذوالجلال: بزرگواری)، (انابت: برآوردن)، (رز: درخت انگور)، (انصراف: روی گردانی)

- ۱) هفت ۲) شش ۳) پنج ۴) چهار

۴۴. معنای واژگان «تسلا بخشیدن، جرس، حسیض» در کدام گزینه دقیق‌تر آمده است؟

- ۱) آرامش یافته، صدای بلند، عالم پایین. ۲) آرام کردن، زنگ شتر، فروماندن. ۳) دل‌جویی کردن، زنگ، نشیب. ۴) دل‌داری، صدای رعد، پستی.

۴۵. در بیت «بدین شکسته بیت‌الحزن که می‌آرد؟ / نشان یوسف دل از چه زرخدانش» نقش واژه‌های مشخص شده به ترتیب در کدام گزینه درست آمده است؟

- ۱) نهاد - مضاف‌الیه - متمم ۲) حرف ربط - مفعول - متمم ۳) مفعول - مضاف‌الیه - متمم ۴) نهاد - مفعول - متمم

۴۶. بیت «نشاط غربت از دل کی برد حب وطن بیرون / به تخت مصرم اما جای در بیت‌الحزن دارم» با کدام بیت قرابت معنایی دارد؟

- ۱) این روا باشد که من در بند سخت
که شما بر سبزه، گاهی بر درخت
- ۲) در سفر گر روم بینی یا ختن
از دل تو کی رود حب‌الوطن
- ۳) چه غریبانه تو با یاد وطن می‌نالی
من چه گویم که غریب است دلم در وطنم
- ۴) هم‌چنین حب‌الوطن باشد درست
تو وطن بشناس ای خواجه نخست

۴۷. کدام گزینه جملات زیر را به‌درستی تکمیل می‌کند؟

(الف) اگر جلوی دشمن مین کرده بودیم، حالا خیالمان راحت‌تر بود.

(ب) توانگری که در مُقام کند، مال به دست دشمن افتد و به اهل و فرزند نرسد.

(پ) مزدور در آرزوی حور و قصور، عارف در عیان، غرقه نور است.

(ت) این سو و آن سو بو می‌کشد و علف و را پوزه می‌زند و دوباره راه می‌افتد.

- ۱) گزاری، غربت، بهر، خواری ۲) گذاری، غربت، بحر، خاری ۳) گزاری، قربت، بهر، خاری ۴) گذاری، قربت، بحر، خواری

۴۸. مفهوم مقابل بیت «نالۀ مرغ اسیر این همه بهر وطن است / مسلک مرغ گرفتار قفس هم‌چو من است» در کدام گزینه دیده می‌شود؟

- ۱) من نگویم که مرا از قفس آزاد کنید
قفسم برده به باغی و دلم شاد کنید
- ۲) کجا به فکر وطن مرغ مانده در قفس است
که کرده ترک وطن، خو گرفته با آزار
- ۳) یاد از این مرغ گرفتار کنید ای مرغان
چون تماشای گل و لاله و شمشاد کنید
- ۴) من آن مرغم که زرین بود بالم
بسوخت آن بالم و برگشت حالم

۴۹. مفهوم کدام بیت با سایر ابیات متفاوت است؟

- ۱) بی‌وطن جان و دل و روح و بدن در خطر است
ای وطن خواهان زنهار وطن در خطر است
- ۲) جامه‌ای کاو نشود غرقه به خون بهر وطن
بدر آن جامه که ننگ تن و کم از کفن است
- ۳) بهر وطن گذشتم از سود خویش و باثه
گر قصد جان نماید، شادم به جان‌سپاری
- ۴) گر مملکت گلستان گردد ز مردن من
من مرگ خویش خواهم از پیشگاه باری

۵۰. شکل مرتب‌شدهٔ ابیات زیر براساس داشتن آرایه‌های «جناس، حس آمیزی، ایهام، اغراق و کنایه» در کدام آمده است؟

الف) در هر کمین که آن ترک تیر از کمان گشاید دل را هدف توان ساخت جان را سپر توان کرد

ب) نیست ممکن وا شود دل بی‌سخن‌های لطیف کز نسیم صبح دارد غنچهٔ نسرین کلید

ج) آهنگ آن دارد دلم کز پرده بیرون اوفتد مطرب گر این ره می‌زند گو پست گیر آهنگ را

د) ز گرد سواران در آن پهن‌دشت زمین شد شش و آسمان گشت هشت

هـ) ای چنگ پرده‌های سپاهانم آرزوست وی نای نالهٔ خوش سوزانم آرزوست

۱) الف، ب، هـ، ج، د

۲) ج، هـ، الف، ب، د

۳) الف، ج، ب، هـ، د

۴) ج، ب، هـ، د، الف

مای دررس

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

پاسخنامه تشریحی

۱. گزینه ۱ پیشگاه به معنی آستان و جداره به معنی دیواره و بدرقه به معنی راهبر و راهنما است.

۲. گزینه ۲ در بیت سؤال سخن از افشا شدن ماهیت واقعی محمدعلی شاه قاجار است که مردم او را پادشاهی سالم می‌دانستند. در گزینه ۲ شاعر می‌گوید: از این غافل مباش که کسی را که تو امروز حکومت را مثل سلیمان به او سپردهای، در زیر نگینش سحر و جادوی اهریمنی پنهان است. پس مفهوم این بیت با بیت سؤال متناسب است.

۳. گزینه ۴ «گوش» مجاز از انسان شنونده است. «شهر» مجاز از مردم شهر است. «دست» مجاز از رفتار و کردار است. («فریاد داشتن» نشانه از معترض بودن است) «کنایه دارد که به زودی با این آرایه زیبا هم آشنا می‌شویم».

۴. گزینه ۱ معنای بیت: ای کسی که مردم جهان با دیدن رویت شاد می‌شوند، جهان را بگیر و تصرف کن «جهان نخست» مجاز از مردم جهان است اما در مصراع دوم، کل جهان مقصود است نه فقط مردم جهان، پس «جهان دوم» در معنای حقیقی خود آمده است.

۵. گزینه ۱ ما را ← برای ما / فراغتی ← نهاد
حرف اضافه متمم

نکته: فعل «است» در معنی وجود دارد به کار رفته و غیر اسنادی است.

نکته: بعضی از همکاران محترم اعتقاد دارند که «ما» نهاد جمله و «فراغتی» مفعول است و فعل «است» در معنای «داریم» به کار رفته است

۶. گزینه ۲ در بیت دوم نیز شاعر می‌گوید که زمین و زمینیان تنها به واسطه دانش و هنر می‌توانند زندگی سالم و درستی داشته باشند و نامشان در تاریخ جاودانه بماند.

۷. گزینه ۴ مفهوم مشترک بیت سؤال و گزینه ۴ سبک‌باری و فراغت خیال درویشان و گرفتاری پادشاهان به اموال دنیوی است.

مفهوم ابیات دیگر:

گزینه ۱: پرخطر بودن جاه و مقام.

گزینه ۲: نكوهش نیازمندیانی که ثروتمندان را قبله حاجات خود نموده‌اند در صورتی که سلطان از درویش نیازمندتر است.

گزینه ۳: بدون رنج و تحمل سختی‌ها نمی‌توان به آسایش دنیوی رسید.

۸. گزینه ۲ همت در گزینه دوم به معنای اراده و بلندنظری است، اما در سه گزینه دیگر دعایی است که پیر و مرشدی در حق پیرو و سالکی می‌نماید تا مراتب کمال را بییابد.

۹. گزینه ۳ در گزینه ۳ عبارت کامل اینگونه بوده است:

ای هم وطنان! [شما] فکری در راه آزادی خویش بنمایید که هر کس [فکری] نکند، [او] مثل من است.
نهاد مفعول نهاد

۱۰. گزینه ۳ گزینه ۱: «سخت» اول (محکم): صفت برای «بند» // «سخت» دوم (بسیار): قید مسند؛ یعنی، قید «سست‌بنیاد»

گزینه ۲: «خاموش»: مسند (مرغ تسبیح‌گوی باشد و من خاموش باشم) // «خامش»: قید («نشستن» که مسند نمی‌خواهد!)

گزینه ۳: «سحر»ها: قید

گزینه ۴: «تیر» اول (تیر پرتاب کردنی): مفعول، «تیر» دوم (عطارد): مضاف‌الیه

۱۱. گزینه ۲ در گزینه ۲ مفهوم لغوی درویش یعنی «فقیر و نیازمند» ولی در سایر گزینه‌ها معنی اصطلاحی درویش به معنی «عارف و سالک راه حق» منظور است. در گزینه‌های ۱، ۳ و ۴ مفهوم اصلی برتری فقر بر سلطنت و بی‌تعلقی درویشان است.

۱۲. گزینه ۳ در گزینه‌های ۱ و ۲ و ۴ شاعر از یاران آزاد خود می‌خواهد وقتی در باغ و گلزار گشت‌وگذار می‌کنند او را که اسیر است فراموش نکنند.

اما مفهوم گزینه ۳ نالیدن در اسارت برای وطن است.

۱۳. گزینه ۱ بررسی نقش‌ها: آری غم نداشت. نامش از قلم افتاد.
مفعول نهاد نهاد

محترم نیست. جمشید جم نداشت.
مسند نهاد

نکته: برای انجام هر کاری در قلمرو زبانی و ادبی بر روی جملات ابتدا باید جملات را از حالت بلاغی به حالت عادی برگرداند تا اجزای جمله در جای خود قرار گیرند؛ البته نباید واژه‌ها را کم و زیاد کرد.

۱۴. گزینه ۳ واژه‌های غلط: دارملک = سرزمین پایتخت است.

مکاری = کسی که اسب و الاغ کرایه می‌دهد و کرای معنی کرایه می‌دهد.

۱۵. گزینه ۴ تناقض و حسن تعلیل را به خوبی می‌شناسید. در بیت هستند؟ خیر! و در مورد سایر آرایه‌ها:

جناس تام و ایهام: در مصراع دوم «مدام» به معنی شراب است اما در مصراع اول هم معنی «همیشه» می‌دهد و هم شراب.

استعاره: «دام» استعاره از عشق یا زلف یار است. مدام (شراب) استعاره از عشق یا لبان یار است.

نغمه حروف: تکرار حرف «س»، «م»، و «ت» موسیقی واج‌ها را پدید آورده است.

۱۶. گزینه ۴ در همه گزینه‌ها باد صبا وظیفه پیام‌رسانی دارد ولی در گزینه ۴ طایر قدس همت را بدرقه راه می‌کند.

۱۷. گزینه ۳ گزینه ۱ به داستان حضرت ابراهیم (ع) اشاره دارد.

گزینه ۲ به داستان حضرت موسی (ع) و معجزه مشهورش اشاره دارد.

گزینه ۴ به داستان حضرت سلیمان و نگیں انگشتری‌اش که نام اعظم خدا بر آن بود اشاره دارد [اما گزینه ۳ با وجود نام مصر به هیچ داستانی اشاره نکرده است].

۱۸. گزینه ۴ در بیت ۴ شاعر حتی آبادی و عمرانی را که به دست بیگانگان باشد، شایسته نابودی می‌داند، پس در این بیت «بیگانه‌ستیزی» مشهود است.

۱۹. گزینه ۱ در گزینه ۱ متداول به معنی مرسوم است نه موسوم. واژه موسوم به معنای نام نمان است.

۲۰. گزینه ۴ در این بیت مفهوم جان‌بازی در راه آزادی و وطن دیده می‌شود. بیت گزینه ۱ «مفهوم رها بودن و بدون تعلق بودن از واژه آزادی برمی‌آید. در بیت دوم آرزوی آزادی برای وطن

دیده می‌شود و در بیت گزینه ۳ «راه آزادی را راه خطرناکی توصیف می‌کند که هرکسی نمی‌تواند در آن قدم بگذارد.

۲۱. گزینۀ ۲ گزینۀ «۱»: مرغ اسیر، مرغ گرفتار

گزینۀ «۳»: آن یار، یار دلنواز، این حکایت

گزینۀ «۴»: آن جامه

۲۲. گزینۀ ۲ بیت می‌گوید: من از تاب سودای آتش عشق او مانند دیگ دائماً جوش می‌زنم؛ پس «آتش» مضاف‌الیه و «جوش» مفعول است.

۲۳. گزینۀ ۲ با توجه به این که در همه ابیات فعل «نیست» است، باید توجه کرد که این فعل در کدام بیت اسنادی است و نیاز به مسند دارد. در بیت گزینۀ «۲» فعل اسنادی وجود ندارد، پس واژه «بار» نمی‌تواند نقش مسند بگیرد.

۲۴. گزینۀ ۲ اگر هر دو مصراع گزینۀ ۲ را درست معنی کنیم، در می‌یابیم که «را» در پایان مصراع اول، به معنی «به» و در پایان مصراع دوم، به معنی «برای» است: که (چه کسی) کمان سخت را به آن لطیف بازو داد؛ زیرا تیر غمزه برای صید آهو تمام است.
در بیت ۱ و ۳ و ۴ «را» در هر دو مصراع، نشانه مفعول است.

۲۵. گزینۀ ۴ همه گزینۀ‌ها صحیح است اما گزینۀ ۴ را اگر به حالت عادی برگردانیم، داریم:

من از باد سحر همت [را] می‌طلبم.
مفعول

۲۶. گزینۀ ۲ در گزینۀ ۲ هیچ حذفی صورت نگرفته است.

به او گفت: ما را جز این راه نیست، به گیتی به (=بهرتر) از راه کوتاه نیست (= وجود ندارد).

بررسی گزینۀ‌های دیگر که همگی حذف به قرینۀ معنوی دارند.

گزینۀ ۱: به گرد اندرش (= در اطرافش) رود و آب روان [هست].

گزینۀ ۳: سرِ باره (= برج) برتر از ابر سیاه [است].

گزینۀ ۴: به دوستی [سوگند می‌خورم] که به جز حکایت دوست نگوید.

نکته: همیشه بعد از سوگندها فعل [سوگند می‌خورم] به قرینۀ معنوی حذف می‌شود.

۲۷. گزینۀ ۴ گزینۀ ۴ مفهوم «ظلم و بیدادگری محمدعلی شاه» را بیان می‌کند.

بررسی سایر گزینۀ‌ها:

گزینۀ ۱: فریاد برای آزادی وطن.

گزینۀ ۲: پیام‌رسانی باد سحر.

گزینۀ ۳: جان‌فشانی در راه وطن.

۲۸. گزینۀ ۳ در گزینۀ ۳ شاعر معتقد است اگر کسی در راه وطن مبارزه نکند و در این راه سختی و جراحت نبیند از مُرده هم بی‌ارزش‌تر و بی‌فایده‌تر است پس در این بیت مفهوم «وطن‌پرستی» کاملاً مشهود است.

۲۹. گزینۀ ۳ در گزینۀ ۳ فراق به معنای دوری و جدایی است و فراغ به معنای آسودگی است.

۳۰. گزینۀ ۱ دفتر زمانه: تشبیه بلوغ

۳۱. گزینۀ ۳ شکل درست غلط‌های املائی:

ثواب ← صواب / سدام ← صدام

۳۲. گزینۀ ۳ «همت» در بیت گزینۀ «۳»، به معنی «اراده، قصد» است و در گزینۀ‌های «۱» و «۴»، به معنی «دعای خیر، مدد و توجّه خواستن از مرشد و پیر برای کمال خود با توفیق در کاری» است.

۳۳. گزینۀ ۲ مضمون مشترک ابیات مرتبط «بیگانه‌ستیزی» است.

بیت گزینۀ «۲» می‌گوید: نمی‌توان از تو سخن گفت، زیرا در مقابل تو، بیان، بیگانه است.

۳۴. گزینۀ ۲ مفهوم ابیات گزینۀ‌های «۱»، «۳» و «۴»: مرگ پایان زندگی نیست و زندگی پس از مرگ در جریان است.

۳۵. گزینۀ ۴ مفهوم ابیات گزینۀ‌های «۱»، «۲»، «۳»، بی‌تعلقی به مادیات است؛ اما مفهوم بیت گزینۀ «۴» این است که پرداختن به خوشی‌ها و لذت‌های مادی نشانه غفلت و موجب نابودی می‌شود.

۳۶. گزینۀ ۲ «سر» در معنای حقیقی به کار رفته است.

بررسی سایر گزینۀ‌ها:

گزینۀ «۱»: «سر» مجاز از «قصد و اراده»

گزینۀ «۳»: «سر» مجاز از «اندیشه»

گزینۀ «۴»: «سر» مجاز از «اندیشه»

۳۷. گزینۀ ۳ الف) هاتفی ناگه از غیب ثناخوانش گردید. (جهش ضمیر دارد).

د) خرامان از درم باز آ که از جان آرزومندت هستم. (جهش ضمیر دارد).

۳۸. گزینۀ ۴ بررسی کامل عبارت:

این کار، شهید ساجدی را راضی نمی‌کرد.

صفت اشاره نهاد شاخص مفعول مسند فعل اسنادی

نکته: باید توجه داشت شاخص وابسته است و هسته حساب نمی‌شود حال آنکه نقش‌های اصلی (نهاد - متمم - مفعول - مسند و فعل) همیشه باید هسته گروه خود باشند.

۳۹. گزینۀ ۳ در گزینۀ ۳ در انتهای جمله (اند) که از مشتقات فعل «است» می‌باشد و به معنی «هستند» است به قرینۀ لفظی که در واژه «اسیرند» آمده است حذف شده و این حذف به قرینۀ لفظی است چون در لفظ یک بار آمده است. اما در گزینۀ‌های دیگر: در گزینۀ ۱ بعد از «به» که مخفف بهتر می‌باشد «است» به قرینۀ معنوی حذف شده و در گزینۀ ۲ اصلاً حذفی رخ نداده و در گزینۀ ۴ نیز بعد از «بیش» و «بیشتر» که صفت تفضیلی هستند «است» به قرینۀ معنوی حذف شده است چون از روی معنی تشخیص می‌دهیم که حذف رخ داده است.

نکته: بعد از صفات تفضیلی که «تر» دارند یا مخفف آن‌ها که «تر» ندارند مثل «به» و «بیش» فعل «است» همیشه به قرینۀ معنوی حذف می‌شود.

۴۰. گزینه ۲ قصص جمع مکسر است و به معنای حکایات، افسانه‌ها و داستان‌ها است.
۴۱. گزینه ۴ گزینه ۴ نادرست است چون دارملک به معنای پایتخت، کشور و سرزمین است.
۴۲. گزینه ۱ در بیت صورت سوال و گزینه ۱ «هَمَّت» به معنای «اراده، قصد و پشتکار قوی» به کار رفته است.
- در گزینه‌های ۲ و ۴ «هَمَّت» به معنای «توجه قلب با تمام نیروی روحی به خداوند و دعا از صمیم قلب» به کار رفته است. در گزینه ۳ به معنای «بلندنظری مناعت طبع و قطع تعلق» است
۴۳. گزینه ۲ واژگانی که نادرست معنی شده‌اند:
- وسیم = دارای نشان پیامبری - حلیه = زیور، زینت - ذوالجلال = صاحب بزرگواری - انابت = بازگشت، توبه، پشیمانی
۴۴. گزینه ۳
۴۵. گزینه ۱ «که» ضمیر پرسشی به معنی (چه کسی) است، پس نهاد جمله است.
- نشان یوسف دل گروه مفعول است و هسته آن «نشان» است که نقش مفعول می‌گیرد و «یوسف» مضاف الیه «نشان» است.
- گروه مفعول
- «چه» که مخفف واژه چاه است به خاطر اینکه بعد از حرف اضافه «از» آمده است، نقش «متمم» دارد.
۴۶. گزینه ۲ در این بیت و بیت صورت سوال به این مضمون اشاره شده است که با وجود جذابیت‌هایی که سایر بلاد دارند، عشق وطن اصلی، از دل بیرون نمی‌رود.
۴۷. گزینه ۲ توضیح عبارات سؤال:
- الف) اگر جلوی دشمن مین [گذاری (: گذاشتن مین‌ها در خاک)] کرده بودیم، حالا خیالمان راحت‌تر بود
- ب) توانگری که در [غربت (: دوری از وطن)] مقام کند، مال به دست دشمن افتد و به اهل و فرزند نرسد.
- پ) مزدور در آرزوی حور و قصور (: زیباروی بهشتی)، عارف در [بحر (: دریای)] عیان، غرقه نور است.
- ت) این سو و آن سو بو می‌کشد و علف و [خار (گیاه خشک)] را پوزه می‌زند و دوباره راه می‌افتد.
۴۸. گزینه ۲ در صورت سؤال ناله مرغ اسیر، همچو شاعر به دلیل دوری از وطن است؛ در حالی که در گزینه ۲، شاعر معتقد است، مرغ مانده در قفس هرگز به فکر وطن نیست.
۴۹. گزینه ۱ مفهوم گزینه ۱: ارزشمندی وطن و در خطر بودن آن
- مفهوم مشترک سایر ابیات: جان‌فشانی در راه وطن
۵۰. گزینه ۴ بررسی براساس توالی آرایه‌های ذکرشده:
- بیت «ج، جناس: «آهنگ» اول (قصد) ، «آهنگ» دوم (نغمه).
- بیت «ب» حس آمیزی: سخن‌های لطیف.
- بیت «ه» ایهام: چنگ دو معنی دارد: ۱- قسمتی از دست است که در نواختن ساز استفاده می‌شود. ۲- نام سازی خوش‌آهنگ است.
- بیت «د» اغراق: مبالغه در شدت اسب‌سواری سپاهیان دیده می‌شود.
- بیت «الف» کنایه: «جان سپردن» کنایه از جان فدا کردن و «تیر از کمان گشودن» کنایه از پرتاب تیر.

مای درس

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

پاسخنامه کلیدی

۱ . ۱	۹ . ۳	۱۷ . ۳	۲۵ . ۴	۳۳ . ۲	۴۱ . ۴	۴۹ . ۱
۲ . ۲	۱۰ . ۳	۱۸ . ۴	۲۶ . ۲	۳۴ . ۲	۴۲ . ۱	۵۰ . ۴
۳ . ۴	۱۱ . ۲	۱۹ . ۱	۲۷ . ۴	۳۵ . ۴	۴۳ . ۲	
۴ . ۱	۱۲ . ۳	۲۰ . ۴	۲۸ . ۳	۳۶ . ۲	۴۴ . ۳	
۵ . ۱	۱۳ . ۱	۲۱ . ۲	۲۹ . ۳	۳۷ . ۳	۴۵ . ۱	
۶ . ۲	۱۴ . ۳	۲۲ . ۲	۳۰ . ۱	۳۸ . ۴	۴۶ . ۲	
۷ . ۴	۱۵ . ۴	۲۳ . ۲	۳۱ . ۳	۳۹ . ۳	۴۷ . ۲	
۸ . ۲	۱۶ . ۴	۲۴ . ۲	۳۲ . ۳	۴۰ . ۲	۴۸ . ۲	

مای دررس

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir